

มุมมองต่อการพนันของสังคมไทย

รศ.นฤมิตร สอดสุข¹

บทนำ

สังคมไทยมีพื้นฐานการเล่นพนันมาตั้งแต่อดีตไม่ต่างไปจากสังคมประเทศอื่นๆ เพียงแต่เดิมที่อาจจะเป็นลักษณะแฝงหรือควบคู่ไปกับประเพณีการเล่นพื้นบ้านบางชนิด อาทิ การเล่นตีไก่ กัดปลา หรือชนวัว เป็นต้น ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายคู่ขนานกัน ทั้งเพื่อความบันเทิงพักผ่อนหย่อนใจ หรือเป็นงานอดิเรกในยามว่างจากอาชีพการงานและการทำไร่นาของชาวบ้าน อย่างไรก็ตาม นอกจากจะต้องการความบันเทิงเพื่อความสนุกสนานแล้ว ยังอาจมีการพนันขันต่อกันแบบได้เสียผลประโยชน์นี้ไปด้วยในตัวเป็นครั้งคราวตามเทศกาลหรืองานรื่นเริงต่างๆ แต่ก็คงมีคนจำนวนหนึ่งที่มีอาจหมกมุ่นถึงขั้นติดการพนันเพราะหวังร่ำรวยจากการเล่นพนัน จนเกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาที่ทำให้สังคมรังเกียจการพนันกันต่อมา อาทิ ปัญหาหนี้สิน ปัญหาครอบครัว ปัญหาอาชญากรรม จวบจนกระทั่งนำไปสู่ปัญหาที่สลับซับซ้อนระดับสูงขึ้นไป เช่น ปัญหาผู้มีอิทธิพล ปัญหาคอร์รัปชันทางการเมือง เป็นต้น ประกอบกับสังคมไทยนับถือพุทธศาสนา จึงทำให้ชาวบ้านต่างมองกันว่าการพนันเป็นเรื่องก่อความเสียหายร้ายแรงและผิดศีลธรรมจรรยา ตลอดจนเป็นหนทางแห่งความเสื่อมตามหลักศาสนา

ปัจจุบันสังคมไทยอาศัยพระราชบัญญัติการพนัน ปีพุทธศักราช 2478 เป็นกฎหมายหลักในการจัดการและควบคุมการเล่นการพนันด้วยการจำแนกประเภทการพนันไว้ 2 บัญชี คือ บัญชี ก. และบัญชี ข. ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบการเล่นชนิดละ 28 รายการเท่านั้น โดยบัญชี ก. เป็นการกำหนดมาตรการควบคุมในลักษณะที่เป็นการห้ามมิให้อนุญาตจัดให้มีหรือเข้าเล่น และบัญชี ข. เป็นการเล่นที่สามารถอนุญาตจัดให้มีหรือเล่นได้ ทั้งนี้เว้นแต่รัฐบาลจะมีการตราพระราชกฤษฎีกาอนุญาตภายใต้บังคับเงื่อนไข

¹ผู้อำนวยการสำนักวิจัย สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

ใดๆ ให้มีการเล่นชนิดใดก็อนุญาตได้ (เจริญ คัมภีร์ภาพ, 2546 : 398) โดยที่กฎหมายการพนันฉบับปี พ.ศ.2478 ดังกล่าว ห้ามเล่นการพนันหลายชนิด นอกจากจะได้รับการอนุญาตชั่วคราวจากตำรวจออกให้ในโอกาสพิเศษเป็นระยะเวลาสั้นๆ โดยต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้มีการควบคุมอย่างเข้มงวดทั้งสถานที่และเวลา (รัตพงษ์ สอนสุภาพ, 2556)

อย่างไรก็ดี กฎหมายดังกล่าวมีความคลุมเครือใน 2 ประการหลักคือ ประการแรก กฎหมายมิได้ลงโทษการพนันว่าเป็นสิ่งเลวร้ายทั้งหมด เพราะอนุญาตให้เล่นการพนันบางประเภทได้ภายใต้เงื่อนไขกฎหมาย แต่จะลงโทษเฉพาะรายที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ส่วนประการที่สอง กลับปรากฏว่ากฎหมายไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง และไม่สามรถบังคับใช้ได้ จนส่งผลให้มีการเล่นพนันกันอย่างกว้างขวาง กระทั่งมีการตัดสินบนเจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ ตามมา (สังคีต พิริยะรังสรรค์, 2546 : 90 – 91; รัตพงษ์ สอนสุภาพ, 2556)

แม้ภาพโดยรวมของการพนันดังกล่าวจะดูล่อแหลมต่อการผิดกฎหมาย แต่ในอีกด้านหนึ่งรัฐบาลไทยก็ประสงค์จะหารายได้จากธุรกิจการพนันมาใช้จ่ายในการบริหารประเทศ ดังนั้นจึงมีนโยบายจัดตั้งหน่วยสลากกินแบ่งในประเทศไทยมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 เมื่อปี พ.ศ.2378 ซึ่งดำเนินต่อเนื่องมาจนปัจจุบันนับได้ 178 ปีแล้ว ทั้งนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ยุค คือ 1) ยุคสัมปทาน พ.ศ.2378 - 2416 2) ยุคก่อนพระราชบัญญัติ พ.ศ.2417 - 2516 และ 3) ยุคพระราชบัญญัติ พ.ศ.2517 - ปัจจุบัน (สังคีต พิริยะรังสรรค์ รัตพงษ์ สอนสุภาพ และบุญสม เกษะประดิษฐ์, 2557)

การออกสลากกินแบ่งรัฐบาลของไทยที่ถือเป็นสิ่งถูกกฎหมายนั้น คนไทยทั่วไปยังมีทัศนคติค่อนข้างสับสนว่าเป็นเรื่องการเสี่ยงโชค หรือการพนันที่ถูกกฎหมายกันแน่ ต่อกรณีดังกล่าวควรถือว่าการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลน่าจะเป็นการเสี่ยงโชคมากกว่าการพนันได้หรือไม่ เนื่องจากมิได้มีลักษณะเป็น “การพนันขั้นต่อ” เหมือนการเล่นการพนันโดยทั่วไป ดังวิเคราะห์ได้ว่า การซื้อลอตเตอรี่มิได้มีการแข่งขันในลักษณะเป็นเกมส์ที่มีการใช้เทคนิคกลยุทธ์หรือฝีมือหลายมือเพื่อให้ได้ชัยชนะคู่แข่งหรือฝ่ายตรงกันข้าม ขณะเดียวกันก็มิได้มีการต่อรองว่าผู้ชนะจะได้รับผลตอบแทนจำนวนมากน้อยเพียงใด ตามที่ได้มีการกำหนดเงื่อนไขกันไว้เป็นการล่วงหน้า

กระนั้นก็ตาม คนไทยจำนวนไม่น้อยก็ยังมีทัศนคติด้านลบต่อสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในหลายด้าน แม้ว่าสำนักงานสลากจะพยายามสร้างวิสัยทัศน์ว่ามีจุดมุ่งหมายทั้งเพื่อเสริมรายได้รัฐ พัฒนาสังคม และบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ทั้งนี้ด้วยการกำหนดสัดส่วนรายได้หลัก 60 % จ่ายเป็นเงินค่าตอบแทนรางวัล สำหรับส่วนที่เหลือจากค่าประกอบการก็จะจัดสรรเพื่อช่วยเหลือสังคมด้านต่างๆ อาทิเช่น การสนับสนุนด้านการศึกษา การแพทย์ การกีฬา ศาสนา ยาเสพติด ผู้พิการ เป็นต้น ประเด็นหลักที่คนไทยตั้งข้อสงสัยกับสำนักงานกองสลากก็เช่น การใช้วิธีการจำหน่าย “หวยบนดิน” เพื่อแก้ปัญหา “หวยใต้ดิน” ที่ผิดกฎหมายโดยผ่านระบบหวยออนไลน์จะสามารถแก้ปัญหาได้จริงหรือไม่ และจะเป็นการเพิ่มบาบวมุขขึ้นอีกช่องทางหนึ่งหรือไม่ รวมทั้งแนวคิดที่อาจจะเปิดบ่อนกาสิโนเสรีจะเหมาะสมกับสังคมไทยปัจจุบันหรือไม่เพียงใด และจะทำให้สามารถแก้ปัญหา “บ่อนเถื่อน” ได้มากน้อยเพียงใด เป็นต้น

ในแง่หลักการแล้ว มีเหตุผลหลายประการที่มีน้ำหนักสนับสนุนให้มีการพัฒนาธุรกิจการพนันผิดกฎหมายให้กลายเป็นธุรกิจถูกกฎหมาย โดยจะต้องออกแบบให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทและเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยให้มากที่สุด รวมทั้งมีผลกระทบข้างเคียงโดยเฉพาะกับภาคสังคมให้น้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันได้มีการดำเนินธุรกิจการพนันผิดกฎหมายกันอย่างกว้างขวาง และทำให้รัฐบาลและสังคมไทยต้องเสียรายได้จากภาษีอากรที่ควรจะได้ไปเป็นจำนวนมาก ดังพิจารณาได้จากตัวเลขประมาณการณ์ที่ได้จากการศึกษาวิจัยของสังคีต พิริยะรังสรรค์ เกี่ยวกับเศรษฐกิจการพนันที่ผิดกฎหมายของไทยว่า คนไทยทั่วประเทศใช้จ่ายหวยใต้ดินสูงมาก อาทิ ตัวเลขในปี พ.ศ. 2544 ประมาณว่าสูงถึง 542,000 ล้านบาท ขณะที่ใช้จ่ายในบ่อนการพนันในประเทศในปีเดียวกันประมาณ 541,000 - 826,000 ล้านบาท ขณะเดียวกันก็คาดว่าคนไทยไปจ่ายในบ่อนการพนันต่างประเทศในปีเดียวกันประมาณ 71,000 - 84,000 ล้านบาท ต่อปี (สังคีต พิริยะรังสรรค์, 2546 : 384 - 385)

นอกจากนั้น เมื่อคำนวณตัวเลขคาดการณ์เปรียบเทียบระหว่างเศรษฐกิจการพนันที่ผิดกฎหมายและที่ถูกกฎหมายโดยรวมในปี พ.ศ.2544 พบว่าในการพนันประเภทต่างๆ เรียงตามลำดับ 1 - 7 นั้น มีผู้นิยมเล่นการพนันผิดกฎหมายถึง 6 อันดับ มีเพียงอันดับที่ 4 ที่เป็นการพนันถูกกฎหมาย คือสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) การพนันในบ่อน 113,956 ล้านบาท
- 2) หวยใต้ดิน 92,073 ล้านบาท
- 3) การพนัน

ฟุตบอล 51,085 ล้านบาท 4) สลากกินแบ่งรัฐบาล 38,700 ล้านบาท 5) หวยหุ้น 16,156 ล้านบาท 6) หวยออมสิน 9,341 ล้านบาท และ 7) หวย ธกส. 3,471 ล้านบาท (สังคีต พิริยะรังสรรค์, 2546 : 386 - 387)

นอกจากผลกระทบที่มีต่อการขาดรายได้ทางเศรษฐกิจของรัฐแล้ว เศรษฐกิจการพนันผิดกฎหมายยังเป็นต้นเหตุของการค้าจนภาพส่วยตำรวจ ที่ส่งผลเสียต่อการเกิดระบอบตำรวจหรือรัฐตำรวจ (Police Regime or the Police State) ซึ่งเข้าไปมีอิทธิพลในระบบการเมืองและระบบราชการไทย รวมทั้งยังเป็นการส่งเสริมค้าจนระบอบประชาธิปไตยการพนัน (Casino Democracy) ที่มีการนำเงินที่ได้รับจากเศรษฐกิจการพนันไปใช้ซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการเลือกตั้งทุกระดับตั้งแต่หน่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปจนถึงองค์กรรัฐสภาระดับชาติ จากนั้นก็จะนำไปสู่ปัญหาการถนอมทุนคืนในรูปคอร์รัปชันในทุกระดับ อันเป็นอุปสรรคสำคัญของระบอบประชาธิปไตยของไทย (สังคีต พิริยะรังสรรค์, 2546 : 214 - 220, 2547: 132 - 136)

ดังนั้นจึงเป็นประเด็นน่าสนใจว่าหากสามารถดำเนินการให้ธุรกิจการพนันที่ผิดกฎหมายดังกล่าว อาทิ หวยใต้ดินและบ่อนการพนันกลายเป็นสิ่งถูกกฎหมายจะมีส่วนช่วยแก้ปัญหาและซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการเลือกตั้งของไทยได้มากน้อยเพียงใด ด้วยทัศนะของคนไทยเรื่องการพนันดังกล่าว ปัจจุบันจึงเกิดภาวะที่ยันกันอยู่และทำอะไรไม่ได้ จนกระทั่งทำให้การพนันผิดกฎหมายยังดำเนินต่อไป และยิ่งควบคุมได้ยากมากขึ้น กลุ่มอิทธิพลต่างๆ ก็ยังได้รับผลประโยชน์จากการให้การคุ้มครองการพนันผิดกฎหมายมากขึ้นทุกวัน การจะแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจังจึงกระทำได้ยาก โดยเฉพาะนโยบายเรื่องอุตสาหกรรมการพนันมิใช่เรื่องที่จะหาข้อสรุปได้ง่าย และหากจะทำให้เป็นผลจะต้องได้รับแรงสนับสนุนจากสาธารณชนส่วนใหญ่ในสังคมไทยอย่างกว้างขวางเท่านั้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบการวิจัยครั้งนี้จะเน้นการศึกษาเพื่อหาตัวแบบการทำความเข้าใจมิติของการพนัน และเพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการบริหารจัดการการพนันของไทย ซึ่งผลการศึกษานี้จะทำให้ได้แนวทางในการบริหารจัดการเรื่องการพนันในประเทศไทย โดยมีกรอบการวิจัยดังนี้

1) ศึกษาทัศนคติของคนไทยเรื่องการพนัน

เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่ยังมีทัศนคติต่อการพนันในแง่ลบจึงทำให้รู้สึกต่อต้านการปรับปรุงหรือพัฒนาการบริหารจัดการธุรกิจการพนันรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นจึงควรศึกษาทัศนคติของคนไทยโดยทั่วไปในเชิงลึกกว่าเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตตามผลการศึกษาล่าสุดเมื่อราว 10 ปีที่ผ่านมาเพียงใด เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดแนวทางเชิงยุทธศาสตร์ต่อไป ประเด็นพื้นฐานที่นับว่ามีความสำคัญยิ่งคือทัศนคติของคนไทยที่มีต่อการดำเนินกิจกรรมหลักของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในอดีตที่ผ่านมาจนปัจจุบัน ซึ่งส่วนหนึ่งมองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลหรือลอตเตอรี่เป็นธุรกิจการพนันชนิดหนึ่ง ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยด้านต่างๆ ต่อกรณีนี้หากสามารถสังเคราะห์ได้ว่ากิจการสลากกินแบ่งออนไลน์หรือหวยลอตโต้ที่กำลังจะดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาหวยใต้ดินผิดกฎหมายนั้น มีลักษณะเป็นการเสี่ยงโชคมากกว่าเป็นการพนัน ก็จะช่วยให้อาณาเขตของสำนักงานกองสลากได้รับการยอมรับมากขึ้น และหากสามารถศึกษาหาทางเลือกอื่นๆ ในการประกอบกิจการได้อย่างเหมาะสมจนเกิดผลดีต่อสังคมไทยในระยะยาว ก็คงจะเป็นประโยชน์ไม่น้อย

2) ทัศนคติของคนไทยทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการส่งเสริมให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย

คนไทยโดยทั่วไปมีทัศนคติดังกล่าวทั้งสองแง่ คือทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการส่งเสริมให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมายจึงต้องศึกษาสำรวจจากงานวิจัยในรอบระยะเวลาเกือบ 20 ปีที่ผ่านมา แต่เพื่อความชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทสังคมไทย บริบทสังคมภูมิภาคที่กำลังจะเกิดประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558 และบริบทสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน จึงจะศึกษาวิจัยเพื่อทราบทัศนคติดังกล่าวจากบุคคลกลุ่มต่างๆ ในปัจจุบันทั้งบุคคลสาธารณะและบุคคลทั่วไปที่จะพึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจดำเนินการในเรื่องนี้ของไทย และ

3) ภาพรวมทัศนคติของคนไทยที่มีต่อการพนันในปัจจุบัน

หลังจากได้ทัศนะมุมมองจากทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยทั้งในอดีตและปัจจุบันแล้ว จะนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อประมวลผลให้เห็นภาพรวมของทัศนคติที่แท้จริงของคนไทยที่มีต่อการพนัน เพื่อสะท้อนภาพแนวทางการบริหารจัดการของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่เป็นอยู่ว่าดำเนินการได้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของคนไทยทั่วไปมากน้อยเพียงใด และคณะผู้วิจัยต้องนำไปศึกษาวิเคราะห์พร้อมทั้งเสนอแนะยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการพนันให้สำนักงานกองสลากต่อไป ทั้งนี้โดยจัดทำเป็นข้อเสนอแนะในรูปแบบของคู่มือต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนธุรกรรมของรัฐที่เกี่ยวกับการพนัน

มุมมองเกี่ยวกับการพนันของสังคมไทย

มุมมองเกี่ยวกับการพนันของสังคมไทยแบ่งการศึกษาเป็น 3 ประเด็น คือ 1) พื้นฐานทัศนคติของคนไทยเรื่องการพนัน 2) ทัศนคติของคนไทยที่มีต่อการส่งเสริมให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย และ 3) ทัศนคติของคนไทยที่มีต่อการพนันในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการเรื่องการพนันของไทยในอนาคต

พื้นฐานทัศนคติของคนไทยเรื่องการพนัน

โดยทั่วไป สังคมไทยมักพิจารณาประเด็นเรื่องการพนันในความหมายกว้าง โดยมีการรวมประเด็นเรื่องการเสี่ยงโชคเข้าไว้ด้วยกัน เช่น ความหมายของการพนันตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ให้หมายถึงการเล่นเอาเงินหรือสิ่งอื่นใดโดยอาศัยความฉลาด ความชำนาญ เล่ห์เหลี่ยม ไหวพริบและฝีมือ รวมทั้งโชคด้วย ด้วยเหตุนี้การพนันจึงอาจแบ่งได้หลายอย่าง เช่น 1) การพนันในการแข่งขัน ตัวอย่างเช่น เกมสล็อต เกมสล็อตเกอร์ 2) การพนันโดยการทำนายผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การแทงบอล การแทงม้า และ 3) การพนันที่ไม่มีการแข่งขันโดยขึ้นกับความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น หวยหรือสลากกินแบ่ง รวมถึงการเล่นอย่างใดที่เสี่ยงโชคให้ผลตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่นแก่ผู้เล่น อันแสดงความหมายของการพนันว่าจะต้องมีการเล่นที่มีลักษณะได้หรือเสียเงิน หรือทรัพย์สินกันในตัว มีการชนะหรือแพ้ โดยใช้เงินเป็นจำนวนมากพอควรเป็นเดิมพัน โดยที่ผู้เล่นอาจจะหวัง

ทั้งความสนุกสนานและผลกำไร และในการเล่นนั้นไม่ขึ้นอยู่กับความรู้และความสามารถเป็นหลัก

อย่างไรก็ดี แม้สังคมไทยจะมีการจำแนกเรื่องการพนันออกเป็นทั้งการพนันที่ถูกกฎหมายและการพนันที่ผิดกฎหมายก็ตาม แต่โดยทั่วไปแล้ว คนไทยก็ยังมีทัศนคติในแง่ลบต่อการพนันอยู่มาก โดยเฉพาะมักรวมเอาเรื่องการชิงโชคและการเสี่ยงโชคที่ดูจะมีนัยยะเชิงลบน้อยกว่าการพนันเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการพนันด้วย ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วการชิงโชคเป็นเรื่องการจัดให้มีการแกมพกหรือรางวัลที่ไม่น่าจะเป็นเรื่องการพนัน เนื่องจากไม่มีการได้เสียระหว่างคู่สัญญาเหมือนการพนัน ถึงแม้ในการจัดให้มีการแกมพกหรือรางวัลจะมีการชิงโชคเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ แต่ในระหว่างคู่สัญญานั้นผู้จัดให้มีแต่ทางเสียไม่มีทางได้ และผู้เล่นก็มีแต่ทางได้ไม่มีทางเสีย ถ้าหากผู้เล่นมีทางเสียด้วยแล้วก็น่าจะเป็นการพนันมากกว่า กระนั้นก็ดี หากพิจารณาในอีกแง่หนึ่งก็จะพบว่า การชิงโชคสินค้าอาจส่งผลให้ผู้จัดมีทางได้และผู้เล่นมีทางเสียด้วยก็อาจเป็นได้ หากผู้เล่นทุ่มซื้อสินค้าชนิดนั้นๆ เป็นจำนวนมากเพื่อหวังเพิ่มโอกาสในการได้รับรางวัล ก็ย่อมจะมีผลให้ผู้จัดมีโอกาสได้กำไรจากการขายสินค้าเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ผู้เล่นก็ต้องจ่ายเงินซื้อสินค้าเพิ่มมากขึ้นด้วย

ในทางตรงกันข้าม การเสี่ยงโชคนั้นผู้เล่นไม่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์อันเป็นเงื่อนไขแห่งการแพ้ชนะกัน โดยการแพ้ชนะนั้นขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้ตกลงกันว่า จะมีผลไปในทางใด อาทิเช่น การซื้อสลากกินแบ่งหรือลอตเตอรี่ เป็นต้น ขณะเดียวกันผู้เสี่ยงโชคก็มีโอกาสชนะและได้รับรางวัลเท่าเทียมกันทุกคน โดยไม่มีส่วนในการทำให้ตนมีโชคและได้รับรางวัลมากกว่าคนอื่น นอกจากนั้นยังมีความแตกต่างสำคัญระหว่างการพนันและการเสี่ยงโชคอีกด้วยว่า การพนันจะต้องมีการวางเงินหรือทรัพย์สินเป็นเดิมพัน ส่วนการเสี่ยงโชคจะต้องจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าบางอย่างเพื่อเสี่ยงโชคให้ได้รับรางวัล และที่สำคัญคือ ในเรื่องการพนันนั้นผู้เล่นจะต้องอาศัยทักษะและ/หรือความสามารถในการคิดวิเคราะห์ซึ่งไหวพริบเพื่อเอาชนะ หรือเท่ากับทำให้โอกาสในการชนะของผู้เล่นแต่ละรายไม่เท่ากัน

ด้วยทัศนคติแบบไม่จำแนกความหมายเฉพาะให้ชัดเจน โดยเฉพาะระหว่างเรื่องการพนันกับการชิงโชคและการเสี่ยงโชคดังกล่าว ทำให้สังคมไทยที่มีรากฐานมาจากความเป็นสังคมที่นับถือพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด ซึ่งไม่ส่งเสริมการเล่นการพนัน

เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงมิได้ศึกษาวิเคราะห์เรื่องการพนันให้ชัดเจน เพื่อสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายสาธารณะระดับชาติที่เกี่ยวข้อง ในอันที่จะสามารถจัดการกับประเด็นนี้ได้อย่างเหมาะสม กล่าวคือ ควรจะหาทางออกด้วยการแยกแยะเรื่องการชิงโชคและการเสี่ยงโชคออกจากการพนัน และส่งเสริมให้เป็นเรื่องถูกกฎหมาย เพื่อสามารถแสวงหารายได้เข้ารัฐได้เพิ่มขึ้นแทนที่จะต้องสูญเสียเงินส่วนนี้ไปให้กับกลุ่มที่มีอิทธิพลนอกระบบดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะหากสามารถจำแนกให้ล็อตเตอรี่และสลากออนไลน์เป็นเรื่องของการเสี่ยงโชคมิใช่การพนันได้ก็จะช่วยให้สังคมไทยยอมรับมากขึ้น

ทัศนคติของคนไทยที่มีต่อการส่งเสริมให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย

ประกอบด้วย 1) ทัศนคติของคนไทยที่ไม่เห็นด้วยกับการส่งเสริมให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย และ 2) ทัศนคติของคนไทยที่เห็นด้วยกับการส่งเสริมให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย

1) ทัศนคติของคนไทยที่ไม่เห็นด้วยกับการส่งเสริมให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย

ผลจากการวิจัยของสถาบันหรือหน่วยงานต่างๆ เรื่องการพนันค่อนข้างออกมาสอดคล้องกันว่าคนไทยส่วนใหญ่ไม่สนับสนุนให้รัฐส่งเสริมการพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย อาทิ ผลการสำรวจทัศนคติของคนกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 2,672 ราย ในปี พ.ศ.2541 โดยสถาบันราชภัฏสวนดุสิต พบว่าร้อยละ 57 ไม่เห็นด้วย เพราะเชื่อว่าจะทำให้การพนันแพร่กระจาย และศีลธรรมของผู้คนจะเสื่อมและผู้คนจะมีความโลภมากขึ้น ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเพื่อสำรวจประสบการณ์การเล่นการพนันและทัศนคติของประชากรและปริมณฑลจำนวน 5,000 คน ในปี พ.ศ.2544 โดยสังคีต พิริยะรังสรรค์ และคณะ ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการทำบ่อนการพนันให้ถูกกฎหมาย และการให้มีร้านรับแทงพนันถูกกฎหมายในอัตราผู้ไม่เห็นด้วยต่อผู้เห็นด้วย ร้อยละ 57 : 30 และอีกร้อยละ 13 ไม่แสดงความคิดเห็น ทั้งนี้ผู้ไม่เห็นด้วยมีมุมมองด้านสังคมเป็นหลัก โดยร้อยละ 80 หวั่นเกรงว่าจะทำให้คนไทยหันมาเล่นการพนันมากยิ่งขึ้น และอีกร้อยละ 78 เห็นว่าปัญหาสังคมและปัญหาอาชญากรรมจะติดตามมา ส่วนผู้ที่ไม่เห็นด้วยในมุมมองด้านเศรษฐกิจ ร้อยละ 38 เห็นว่าจะทำให้ปัญหาคอร์รัปชัน

ส่วยและสินบนเพิ่มมากขึ้น กล่าวโดยสรุป ผลการสำรวจดังกล่าวพบว่า เหตุที่คนไทยจำนวนมากยังไม่เห็นด้วยกับการเปิดสถานกาสีโนเป็นเพราะมีความกลัวและความวิตกห่วงเกรงว่านักการเมืองที่กำลังมีอำนาจทางการเมืองจะเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกับนักธุรกิจ ที่เรียกว่า “คอร์รัปชันเชิงนโยบาย” นอกจากนี้ คนจำนวนมากยังห่วงเกรงว่าปัญหาอาชญากรรมจะเพิ่มมากขึ้น จริยธรรมในการทำงานจะเสื่อมโทรมลง รวมทั้งผู้คนจำนวนมากจะติดการพนันและมีปัญหาหนี้สินติดตามมา (สังคีต พิริยะรังสรรค์ และคณะ, 2546 : 153)

ต่อมาในปี พ.ศ.2545 พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ (2546 : 201) ยังได้ศึกษาทัศนคติของคนไทยต่อการเปิดบ่อนการพนันให้ถูกกฎหมายจำนวน 16,395 ราย พบว่าคำตอบของผู้ไม่เห็นด้วยลดหลั่นกันดังนี้ 1) ร้อยละ 80 เห็นว่าทำให้นักการเมืองเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ได้ 2) ร้อยละ 75 เห็นว่าจะทำให้คนติดการพนันมากยิ่งขึ้น 3) ร้อยละ 75 เห็นว่าผลประโยชน์จะตกเฉพาะกับนักธุรกิจบางคนเท่านั้น 4) ร้อยละ 73 เห็นว่าทำให้เกิดอาชญากรรมมากขึ้น 5) ร้อยละ 72 เห็นว่าทำให้ศีลธรรมเสื่อมลง 6) ร้อยละ 68 เห็นว่าจะทำให้คนละทิ้งงานประจำไปเล่นการพนัน 7) ร้อยละ 63 เห็นว่ากาสีโนไม่เหมาะสมกับสังคมไทย 8) ร้อยละ 60 เห็นว่าจะทำให้คนยากจนลงไปอีก 9) ร้อยละ 60 มีความเห็นอื่นๆ 10) ร้อยละ 57 เห็นว่ารัฐบาลจะควบคุมไม่ได้ 11) ร้อยละ 58 เห็นว่าไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาใดๆ และ 12) ร้อยละ 57 เห็นว่าจะทำให้ภาพลักษณ์ของประเทศไทยเสียหาย

ผลการศึกษาต่อมาในปี พ.ศ.2554 ของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยพินิจ ลาภานานนท์ และคณะ (2555) พบว่ายังคงมีผู้ไม่เห็นด้วยกับการทำให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมายเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือจากการสำรวจประชากรจำนวน 16 จังหวัด รวม 5,042 ราย ทั้งในกรุงเทพมหานคร เขตเมือง และเขตชนบท มีผู้ไม่เห็นด้วยถึงร้อยละ 67.7 เห็นด้วยเพียง 18.6 และไม่แสดงความคิดเห็น 13.7 โดยประชากรในกรุงเทพมหานครและเขตเมืองเห็นด้วยกับการทำให้บ่อนการพนันถูกกฎหมายมากกว่าคนในเขตชนบท เรียงตามลำดับดังนี้ คือร้อยละ 70.3, 69.4 และ 61.9 ตามลำดับ ทั้งนี้โดยเห็นว่าจะส่งผลกระทบทางลบดังนี้ 1) ร้อยละ 82.6 เห็นว่าจะทำให้คนไทยเล่นการพนันมากขึ้น 2) ร้อยละ 80.5 เห็นว่าจะทำให้เกิดปัญหาสังคมเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด และการค้าประเวณี 3) ร้อยละ 28.9 เห็น

ว่าจะเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีช่องทางคอร์รัปชัน รับส่วย และรับสินบนมากขึ้น และ 4) ร้อยละ 27.9 เห็นว่าจะทำให้การแข่งขันกีฬาเข้าไปเกี่ยวข้องกับพนันมากขึ้น

2) ทศนคติของคนไทยที่เห็นด้วยกับการส่งเสริมให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย

จากการสำรวจของกลุ่มองค์กรต่างๆ พบว่า มีคนไทยส่วนน้อยที่เห็นด้วยกับเรื่องนี้ อาทิ จากการสำรวจทัศนคติของคนไทยที่มีต่อการเปิดบ่อนกาสิโนให้ถูกกฎหมายของ ผดุง ทองบริสุทธิ (2538 , 68-76) จากผู้ที่เรียนหลักสูตร วปอ. จำนวน 50 คน หลักสูตร ปวอ.รุ่น 7 จำนวน 46 คน และจากข้าราชการและผู้บริหารในภาครัฐวิสาหกิจและเอกชน จำนวน 96 คน ซึ่งทั้งหมดมีการศึกษาระหว่างระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอก พบว่ามีผู้เห็นด้วยกับการจัดตั้งกาสิโนให้ถูกกฎหมายร้อยละ 78 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 16 และไม่มีความเห็นร้อยละ 6 สำหรับผู้ที่ไม่เห็นด้วยให้เหตุผลว่ากาสิโนเป็นแหล่งอบายมุขและอาชญากรรม ทำให้เสียเงินโดยใช้เหตุ มีประโยชน์ต่อสังคมน้อยมาก เกรงว่ามาตรการหรือกลไกของรัฐบาลจะควบคุมให้เป็นไปตามกฎหมายไม่ได้ น่าจะใช้ทรัพยากร เวลา และบุคคลในชาติไปสร้างควมก้าวหน้าให้กับประเทศในด้านอื่นๆจะดีกว่า และการเล่นการพนันเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีๆแก่บุตรและเยาวชน และจากการศึกษาวิจัยเพื่อสำรวจทัศนคติของคนไทยที่มีต่อนโยบายการพนันของรัฐบาลของสังคีต พิริยะรังสรรค์ และคณะ (2546) จากประชากรในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 5,000 คนในปี พ.ศ.2544 พบว่าในบรรดาคนส่วนน้อยที่เห็นด้วยนั้นส่วนใหญ่จะมีมุมมองทางเศรษฐกิจ โดย 1) ร้อยละ 36 เห็นว่าจะช่วยขยายการจ้างงานเพิ่มขึ้น และคนไทยไม่ต้องเดินทางไปเล่นการพนันในต่างประเทศ 2) ร้อยละ 43 เห็นว่าจะช่วยกระตุ้นและส่งเสริมการท่องเที่ยว 3) ร้อยละ 36 เห็นว่าจะทำให้เงินนอกระบบการพนันลดลงได้ และ 4) ร้อยละ 27 เห็นว่าจะทำให้ปัญหาคอร์รัปชัน ส่วย และสินบนลดลง แม้ผลการสำรวจเชิงปริมาณมักจะออกมาในลักษณะไม่เห็นด้วย แต่การศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะจากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์โดยผู้เชี่ยวชาญ มักมีแนวโน้มในทางสนับสนุนเพื่อมุ่งแก้ปัญหาการพนันให้เป็นสิ่งถูกกฎหมาย เพื่อป้องกันไม่ให้ผลประโยชน์ด้านภาษีอากรที่ควรจะต้องอยู่กับรัฐและสังคมไทยต้องสูญหายไป ตัวอย่างเช่น จากผลการสำรวจทัศนคติเบื้องต้นของชนชั้นกลางจากการออกแบบสอบถามและประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) จากกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานคร ในประเด็น

เศรษฐกิจนอกกฎหมายของประเทศไทยของผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ ในปี พ.ศ. 2539 พบว่าจำนวนผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกำลังกัน โดยกลุ่มผู้สนับสนุนให้เหตุผลจากแง่มุมของผู้มองโลกจากความเป็นจริงและต้องการเห็นผลในทางปฏิบัติที่สมจริง เนื่องจากเห็นว่าในสังคมไทยมีการพ่นอยู่ทั่วไปแล้ว และการควบคุมไม่ได้ผลในทางปฏิบัติ และรายได้ส่วนหนึ่งจากธุรกิจการพ่นกลับตกเป็นของข้าราชการและนักการเมืองกลุ่มหนึ่งที่ทรงอิทธิพลและคอร์รัปชัน ดังนั้น การทำการพ่นให้ถูกกฎหมายย่อมจะส่งผลให้ฝ่ายรัฐบาลสามารถเก็บภาษีการพ่นและได้รับรายรับเพิ่มขึ้นซึ่งสามารถนำไปใช้เพื่อกิจการด้านสวัสดิการของสังคมเพื่อการปฏิรูประบบการควบคุม (ตำรวจ) และลดทอนบทบาทของนักการเมือง และนักธุรกิจประเภทอิทธิพลหรือเจ้าพ่อลงได้บ้าง (ผาสุก พงษ์ไพจิตร สังคิต พิริยะรังสรรค์ และนวนน้อย ตริรัตน์, 2543)

นอกจากนั้น สังคิต พิริยะรังสรรค์ นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญเรื่องการพ่นในสังคมไทยยังได้วิเคราะห์ประเด็นนี้ไว้ด้วยว่า นอกจากผลกระทบที่มีต่อการขาดรายได้ทางเศรษฐกิจของรัฐแล้ว เศรษฐกิจการพ่นผิดกฎหมายยังเป็นต้นเหตุของการค้าจุนหาพส่วยตำรวจ ที่ส่งผลเสียต่อการเกิดระบอบตำรวจ หรือรัฐตำรวจ (Police Regime or the Police State) ซึ่งเข้าไปมีอิทธิพลในระบบการเมืองและระบบราชการไทย รวมทั้งยังเป็นการส่งเสริมค้าจุนหาพส่วยประชาธิปไตยการพ่น (Casino Democracy) ที่มีการนำเงินที่ได้รับจากเศรษฐกิจการพ่นไปใช้ซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการเลือกตั้งทุกระดับ ตั้งแต่หน่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปจนถึงองค์กรรัฐสภาระดับชาติ จากนั้นก็จะนำไปสู่ปัญหาการถอนทุนคืนในรูปคอร์รัปชันในทุกระดับ อันเป็นอุปสรรคสำคัญของระบอบประชาธิปไตยของไทย (สังคิต พิริยะรังสรรค์, 2546 : 214-220)

อย่างไรก็ดี ผลการศึกษาต่อมาของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยพินิจ ลาภานานนท์ และคณะ ในปี พ.ศ. 2554 จากคนไทย 16 จังหวัด รวม 5,042 ราย จะมีผู้เห็นด้วยกับการทำให้การพ่นเป็นสิ่งถูกกฎหมายเพียงร้อยละ 18.6 แต่ก็มีข้อเสนอแนะเชิงสร้างสรรค์ที่น่าสนใจหลายประการ โดยได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมให้รัฐดำเนินการคือ 1) ร้อยละ 41.2 เสนอให้รัฐออกมาตรการควบคุมให้ชัดเจน และ 2) ร้อยละ 12.2 เสนอให้รัฐเป็นผู้ควบคุมดำเนินการอย่างเข้มงวด โดยไม่ปล่อยให้เอกชนเข้าดำเนินการอย่างเสรี ทั้งนี้โดย 1) ร้อยละ 19.9 เสนอให้เปิดเป็นบ่อนกาสิโนขนาดใหญ่ และ 2) ร้อยละ 3.3 เปิดเป็นบ่อนตามบ้าน นอกจากนี้ยังเสนอให้มีเงื่อนไขการ

ให้บริการดังนี้ คือ 1) ร้อยละ 12.6 ให้กำหนดอายุผู้เข้าเล่นการพนันในบ่อน 2) ร้อยละ 3.5 ให้กำหนดวัน เวลา ปิด - เปิดที่เครื่องครัด 3) ร้อยละ 2.1 ให้กำหนดวงเงินของนักพนันแต่ละคนไว้อย่างชัดเจน และ 4) ร้อยละ 1.4 ให้มีการทำบัตรสมาชิกผู้ที่จะเล่นการพนันแต่ละแห่ง ส่วนด้านการจัดตั้งบ่อนการพนันพบว่า 1) ร้อยละ 2.2 เสนอให้จัดตั้งบ่อนการพนันในเขตเมือง และ 2) ร้อยละ 1.5 เสนอให้ตั้งนอกเขตเมือง และให้ห่างไกลจากชุมชน (นวลน้อย ตีรรัตน์, 2557)

ต่อมาจากการศึกษาโครงการศึกษาสถานการณ์พฤติกรรมและผลกระทบการพนันในประเทศไทย ประจำปี พ.ศ.2556 ซึ่งสำรวจประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปทั่วประเทศในทุกสาขาอาชีพด้วยจำนวนตัวอย่างจาก 21 จังหวัด พบว่า ได้ภาพสะท้อนทัศนคติของคนไทยที่มีต่อการพนันหลายประการ อาทิ ประชากรราว 30 ล้านคน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 57 เคยเล่นการพนัน โดยเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง และเป็นคนเมืองมากกว่าคนชนบท สำหรับปัจจัยที่ทำให้คนตัดสินใจเล่นการพนันคือ ต้องการเสี่ยงโชคร้อยละ 45 อยากได้เงินร้อยละ 39 เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินร้อยละ 25 และมีคนชวน ร้อยละ 19 ทั้งนี้มีการเล่นหวยใต้ดินมากที่สุดร้อยละ 41 รองลงมาเป็นสลากกินแบ่งรัฐบาล ร้อยละ 38 เล่นไพ่ร้อยละ 32 เล่นพนันฟุตบอลร้อยละ 9 หรือเล่นพนันชนิดอื่นๆ ร้อยละ 6 (นวลน้อย ตีรรัตน์, 2557: 18 - 31) ส่วนทัศนคติของคนไทยที่มีต่อการพนันโดยทั่วไปพบว่า ทั้งคนที่เล่นและไม่เล่นการพนันเห็นตรงกันว่า ไม่ว่าจะเป็นการเล่นหวยใต้ดินฟุตบอล หรือในบ่อนการพนันล้วนก่อให้เกิดปัญหาการพนันล้นๆ อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย และค่อนข้างเห็นว่าการพนันยังไม่ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ซึ่งก็เป็นด้วยเหตุผลนี้ทำให้ยังมีผู้นิยมเล่นการพนันอยู่จำนวนมาก แม้กระนั้นคนกลุ่มนี้ก็ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าการเล่นพนันเป็นอาชีพหนึ่งที่สามารถใช้เลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ และค่อนข้างไม่เห็นด้วยว่าการซื้อหวยใต้ดินไม่ถือเป็นการเล่นพนัน

อย่างไรก็ตาม คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่แน่ใจเรื่องเกี่ยวกับการอนุญาตให้การพนันบางประเภทเป็นสิ่งถูกกฎหมายอีกหลายประเด็น เช่น การอนุญาตให้มีบ่อนพนันการพนันฟุตบอลที่ถูกกฎหมายภายในประเทศ หรือกรณีที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจะนำหยบบนดินหรือสลาก 2 ตัว 3 ตัว และสลากชุดลอกออกจำหน่าย รวมถึงประเด็นที่ว่า การซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลให้ถือว่าเป็นการเล่นพนัน

ทัศนคติของคนไทยที่มีต่อการพนันในปัจจุบัน

ทัศนคติของบุคคลสาธารณะและบุคคลทั่วไปที่ไม่เห็นด้วยกับการทำให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย ประกอบด้วย 1) ทัศนคติของบุคคลสาธารณะที่ไม่เห็นด้วยกับการทำให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย และ 2) ทัศนคติของบุคคลทั่วไปที่เห็นด้วยกับการทำให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย

1) ทัศนคติของบุคคลสาธารณะที่ไม่เห็นด้วยกับการทำให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย

พระราชธรรมนิเทศ (พระพยอม กัลยาโณ) เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว จังหวัดนนทบุรีรูปนี้เป็นที่รู้จักกันดีในสังคมไทยในนาม “พระพยอม” เนื่องจากเป็นนักเทศน์ฝีปากกล้าและมีวาทีศิลป์ นอกจากนั้นยังเป็นพระสงฆ์ที่สนใจปัญหาสังคมและสามารถเทศนาสั่งสอนประเด็นทางสังคมซึ่งเป็นปัญหาสำคัญๆ ในชีวิตประจำวันด้วยภาษาชาวบ้านที่เข้าใจง่าย ผสมกับการใช้มุขตลกให้เกิดความขบขันน่าสนใจไปพร้อมกัน จุดเด่นชัดประการหนึ่งคือการใช้เหตุผลทางศาสนาที่อิงกับหลักวิทยาศาสตร์ไปประยุกต์อธิบายพร้อมเสนอแนะทางแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมควบคู่กันไปด้วย

โดยทั่วไป พระพยอมมีทัศนะคัดค้านเรื่องการพนันอย่างชัดเจน แต่ขณะเดียวกันก็ให้ข้อชี้แนะแนวทางแก้ไขไปพร้อมกันแบบค่อยเป็นค่อยไป เนื่องจากเห็นว่าชาวบ้านส่วนใหญ่เสพติดจนแก้ไขไม่ได้ เพราะชอบเสียงโชคและหวังรวยทางลัดอย่างไรก็ดีท่านก็ได้ชี้แนะแนวทางแก้ไขในเชิงปฏิบัติให้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ตั้งแต่ในระยะแรกที่รัฐบาลอาจจะไม่สามารถยุบเลิกสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ในทันที แต่ก็ไม่ควรเพิ่มการพนันชนิดใหม่ๆ ขึ้นมาอีก เช่น หวยตู้ เพราะทำให้คนงมงายและบ่มเพาะอบายมุข ขณะเดียวกันก็ต้องรณรงค์ให้พระสงฆ์เลิกไปหวยไปพร้อมกันด้วย ขั้นตอนที่ต่อไปก็คือรัฐบาลต้องแสดงศักยภาพปราบปรามบ่อนเถื่อนและหวยใต้ดินให้หมดไป หรือหากรัฐบาลเห็นว่าไม่สามารถปราบปรามให้หมดสิ้นไปได้ และหันไปเลือกวิธีการทำให้หวยใต้ดินกลายเป็นหวยบนดินที่ถูกกฎหมาย แม้พระพยอมไม่เห็นด้วยอย่างมาก แต่ก็มิข้อยกเว้นหากรัฐบาลจะนำรายได้ไปใช้พัฒนาประเทศแทนที่จะให้ตกไปอยู่ในมือของเจ้ามืออย่างผิดกฎหมาย (พระพยอม กัลยาโณ, วันที่ 15 เมษายน 2557)

ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ อาจารย์พิเศษผู้ทรงคุณวุฒิสาขาเศรษฐศาสตร์ การเมือง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และอดีตอาจารย์ประจำคณะ เศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มองการพ่นหมอกมลพิษทางอากาศ การเมือง ทั้งด้านโครงสร้างเชิงสถาบันและอำนาจ ในเชิงไม่เห็นด้วยกับการทำให้การพ่นเป็น สิ่งถูกกฎหมายว่า การพ่นคือการโยกย้ายทรัพยากรจากมวลชนคนจนไปสู่คนรวย ที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจการเมืองที่ละน้อย ผ่านระบบรัฐทุนนิยม หรือทุนนิยมโดยรัฐ ส่วนทัศนคติของคนไทยที่มีต่อการพ่นก็ตกอยู่ภายใต้การสนับสนุนของกลุ่มทุนโดย รัฐให้การสนับสนุน โดยที่ภาคธุรกิจการเมืองทำการเปิดบ่อนเสรีเพื่อขูดรีดคนจนอย่าง ถูกกฎหมาย ซึ่งแน่นอนว่าอาจารย์ปรีชาไม่เห็นด้วยกับโครงสร้างดังกล่าวที่รัฐจะเป็น เจ้าของปัจจัยการผลิตการพ่นเสียเอง ไม่ว่าจะเป็นหอยรัฐบาลหรือหอยใต้ดิน หรือหอย ออนไลน์ก็ตาม และเมื่อไม่เห็นด้วยกับหอยรัฐบาลจึงได้เสนอทางเลือกของหอยรัฐบาล ไว้อย่างน้อย 3 วิธี คือขอให้ขูดรีดเหมือนเดิม หรือขอให้ขูดรีดแบบนุ่มนวลอ่อนโยนแต่ จัดสรรรายได้ให้คนจนบ้าง หรือขอให้รื้อถอนหอยรัฐบาลเสียเลย แต่ทั้งหมดนี้คาดการณ์ ได้ว่าจะช่วยให้เกิดการยุติการขูดรีดได้ อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุที่การพ่นเป็นเรื่อง วัฒนธรรมชุมชนจึงปฏิเสธแบบถอนรากถอนโคนได้ยาก ดังนั้น หากจะต่อต้านการพ่น ก็จะต้องสร้างขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสามารถรวมมวลชนอันกว้างใหญ่ให้ เข้าสู่การปฏิบัติการชุมชนท้องถิ่นในการปลุกจิตสำนึกกลบล้างการนิยมเล่นการพ่นให้ หหมดไป (ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2556: 1 - 13 และสัมภาษณ์วันที่ 25 เมษายน 2557) ทัศนคติของบุคคลทั่วไปที่ไม่เห็นด้วยกับการทำให้การพ่นเป็นสิ่งถูกกฎหมาย จาก การวิจัยเรื่องการสำรวจภาพลักษณ์ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลของสังคีต พิริยะ รั้งสรรค์ กฤษดา พัทธราวิช และคณะ (2557) ซึ่งเป็นการสำรวจทัศนคติของทั้งผู้ซื้อ สลากกินแบ่งรัฐบาล จำนวน 2,000 คน และจากผู้ขายจำนวน 400 คน จากทั่วประเทศ ในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และ กรุงเทพมหานคร พบว่าผู้ขายส่วนใหญ่ร้อยละ 45.3 ไม่เห็นด้วยกับการทำให้การพ่น เป็นสิ่งถูกกฎหมายเพราะทำให้เกิดการมอมเมาเยาวชนทำให้ครอบครัวแตกแยก และ ทำให้คนยากจนเพิ่มมากขึ้น ขณะที่ผู้ขายร้อยละ 29.1 เห็นด้วยกับการทำให้ถูกกฎหมาย เพราะจะทำให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น ทำให้รัฐบาลมีรายได้จากภาษีการพ่น เพื่อนำไปพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น และลดปัญหาผู้มีอิทธิพลลง (สังคีต พิริยะรั้งสรรค์ และ คณะ, 2557)

2) ทศนคติบุคคลสาธารณะและบุคคลทั่วไปที่เห็นด้วยกับการให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย

ทศนคติของบุคคลสาธารณะที่เห็นด้วยกับการให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย ประกอบด้วย ศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์ และชัยวัฒน์ ระวีแสงสุรย์ ศ.ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์ อดีตคณบดีคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และประธานเครือข่ายกฎหมายมหาชนไทย (www.pub-law.net) ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่เผยแพร่ความรู้ด้านกฎหมายแก่สาธารณชนในวงกว้างอย่างต่อเนื่องถึง 13 ปี จนถึงปัจจุบัน สำหรับทศนคติต่อการทำให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมายนั้น ในฐานะนักกฎหมายมหาชน อาจารย์นันทวัฒน์มองว่า ถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดให้มีการพนันในฐานะที่เป็นบริการสาธารณะอย่างหนึ่ง นอกจากนั้นยังถือเป็นการจัดการทางวัฒนธรรม และยังมีจุดประสงค์เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เงินรั่วไหลออกนอกประเทศอีกด้วย แม้ในทางปฏิบัติเสียส่วนใหญ่จะยังเห็นควรให้ใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการพนันอยู่ก็ตาม โดยเฉพาะเป็นการสอดคล้องกับหลักศาสนา หรืออาจมีบางส่วนเห็นว่าเพื่อการคุ้มครองเยาวชนและสถาบันครอบครัว เป็นต้น

นอกจากนั้น อาจารย์นันทวัฒน์ ยังเห็นเพิ่มเติมด้วยว่าควรจะเขียนกฎหมายสมัยใหม่โดยรวมเรื่องการให้รางวัลด้านการเสี่ยงโชคเข้าไว้ด้วย และควรกำหนดค่านิยมให้ครอบคลุมไปถึงการพนันประเภทใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต และควรกำหนดความรับผิดชอบของผู้ที่จะจัดให้มีการเล่นการพนันสำหรับเยาวชน ทั้งนี้การอนุญาตให้มีการเล่นการพนันควรทำโดยคณะกรรมการที่อาจแยกเป็นระดับชาติและท้องถิ่น โดยที่รัฐควรเก็บภาษีจากผู้ที่ได้รับประโยชน์มากขึ้น รวมทั้งมาตรการการจำกัดประเภทของผู้ที่จะเข้าไปเล่นการพนันในบางสถานที่เพื่อป้องกันมิให้เกิดการฟอกเงิน เป็นต้น (นันทวัฒน์ บรมานันท์, วันที่ 21 เมษายน 2557)

ชัยวัฒน์ ระวีแสงสุรย์ นายกสมาคมผู้ค้าสลากออนไลน์ไทย และประธานเครือข่ายผู้ค้าสลากออนไลน์ไทย นับเป็นอีกบุคคลหนึ่งที่เห็นด้วยกับการทำให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย โดยเฉพาะเคยมีผลประโยชน์ของรัฐบาลในอดีตที่ส่งเสริมให้มีการค้าสลากออนไลน์มาก่อน และถูกยกเลิกไปในรัฐบาลรุ่นหลัง

เหตุผลสำคัญที่คุณชัยวัฒน์เห็นด้วยกับเรื่องนี้คือ เห็นว่าการที่รัฐบาลปล่อยให้หวยใต้ดินผิดกฎหมายยังดำเนินอยู่ ย่อมทำให้รัฐสูญเสียผลประโยชน์อย่างมหาศาล เพราะรัฐไม่สามารถเรียกเก็บภาษีจากสิ่งที่ไม่ได้รับนั้น โดยเฉพาะหวยใต้ดินมีเงินไข

ที่ได้เปรียบสลากกินแบ่งรัฐบาลหลายประการ อาทิ สามารถได้รับเงินรางวัลสูงกว่าผู้ขายยอมให้จ่ายเงินซื้อแบบเครดิตล่วงหน้าได้ และยังมีกลดเปอร์เซ็นต์การซื้อให้เป็นต้น ดังนั้น หากรัฐบาลไม่ดำเนินการธุรกิจห่วยออนไลน์หรือห่วยบนดิน ก็ย่อมจะสูญเสียผลประโยชน์จากภาษีอันพึงได้ไป นอกจากนี้ ก่อนหน้านี้รัฐยังได้ดำเนินการเรื่องนี้มาแล้ว การยุติโครงการสลากออนไลน์จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้ประกอบการและผู้ขายสลากรายย่อย ที่รัฐมีภาระจะต้องชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย (ชัยวัฒน์ ระวีแสงสุรย์, วันที่ 28 กรกฎาคม 2556)

ข้อเสนอแนะอื่นๆคือรัฐควรจะนำเงินผลประโยชน์ที่ได้รับไปตอบแทนในรูปแบบต่างๆ ผ่านองค์กรสาธารณกุศลเป็นการชดเชย ซึ่งถือเป็นการกระจายรายได้ไปให้ภาคส่วนอื่นๆ ที่เป็นผู้ด้อยโอกาสในสังคม ด้วยเหตุนี้ทำให้ธุรกิจการพนันนอกกฎหมายเป็นสิ่งถูกกฎหมายจึงเป็นประโยชน์ต่อสังคมในหลายๆ ด้าน แต่ทั้งนี้รัฐต้องพยายามหาทางแก้ไขจุดอ่อนที่จะตามมา โดยเฉพาะที่อาจเกิดผลกระทบกับเด็กและเยาวชนด้วยการควบคุมอายุผู้ซื้ออย่างจริงจัง

3) ทศนคติบุคคลสาธารณะและบุคคลทั่วไปที่เห็นด้วยกับการทำให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย ให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมมากขึ้น

ทศนคติของบุคคลสาธารณะที่เห็นด้วยกับการทำให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมายโดยควบคู่ไปกับการทำให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมมากขึ้นประกอบด้วย มณเฑียร บุญตันและธนากร คมกฤต

มณเฑียร บุญตัน นายกสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย และประธานกรรมการวิสามัญศึกษาปัญหาและแนวทางการปฏิรูประบบการบริหารจัดการสลากในประเทศไทย ในฐานะวุฒิสมาชิก และในฐานะเป็นผู้พิการทางสายตาทึบที่มืบทบาทโดดเด่นในการเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องสิทธิของผู้ด้อยโอกาสในสังคม เขาได้เริ่มต้นเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องโดยเริ่มจากการเป็นคนขายสลาก

สังคมไทยโดยทั่วไปมักมองว่าสลากกินแบ่งรัฐบาลและการพนันอื่นๆ เป็นเรื่องชั่วร้าย แต่ในฐานะของคนยากจนในอดีตจึงทำให้ชาวบ้านที่ยากไร้เชื่อว่าการซื้อสลากทั้งจากของรัฐบาลหรือห่วยใต้ดิน อาจช่วยให้หลุดพ้นจากความยากจนได้ แม้จะด้วยความหวังลมๆ แล้งๆ ก็ตาม รวมทั้งการที่สังคมไทยไม่ได้เป็นรัฐสวัสดิการอย่างแท้จริงทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำต่ำสูงทางเศรษฐกิจมากและการกระจายรายได้ไม่ลงตัว นอกจากนี้การที่สังคมไทยพัฒนาไปในทางปัจเจกชนสูงขึ้นตามรูปแบบครอบครัวเดี่ยว

มี��ครอบครัวย้ายเช่นในอดีต จึงทำให้ขาดโอกาสในการพึ่งพาญาติมิตรเช่นสมัยก่อน ดังนั้นคุณมณฑิยจึงเห็นด้วยกับการทำให้เกิดการปฏิรูปสลากกินแบ่งรัฐบาลให้เป็นธุรกิจถูกกฎหมายต่อไป แต่ควรมีการปฏิรูปการบริหารจัดการให้เป็นธรรมกับทั้งผู้บริโภคและสังคมโดยรวม โดยเฉพาะสังคมคนจน คนยากไร้และคนด้อยโอกาสในสังคม ทั้งนี้ด้วยการปรับปรุงการประกอบการให้โปร่งใสเป็นธรรม และด้วยการจัดสรรผลประโยชน์ให้ภาคประชาสังคมเพิ่มขึ้น

การปฏิรูปสลากเพื่อสังคมจากการผลักดันของภาคส่วนต่างๆ จะช่วยเปิดโอกาสให้องค์กรภาคประชาสังคมต่างๆ เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เพื่อสามารถกระจายอำนาจการใช้เงินสลากไปสู่ภาคประชาสังคมมากขึ้นตามข้อกำหนดกฎหมาย ซึ่งน่าจะส่งผลดีให้ผลประโยชน์ตกไปถึงมือผู้ยากไร้ที่สมควรจะได้รับมากขึ้น แทนที่จะผูกขาดการบริหารจัดการไว้ในมือองค์กรภาครัฐแต่ฝ่ายเดียวดังแต่ก่อน นอกจากนี้ยังควรมีการบริหารจัดการสลากกินแบ่งรัฐบาลให้เกิดประสิทธิภาพและผลดีกับสังคมโดยเฉพาะผู้ซื้อให้มากขึ้น เพื่อที่ว่าผู้ซื้อสามารถซื้อหาได้ในราคาควบคุมรวมทั้งสามารถป้องกันไม่ให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบเกิดขึ้น อาทิ การป้องกันมิให้เกิดการเก็งกำไรจากการขายสลากเป็นชุดตัวเลขตามความนิยมของผู้ซื้อ เป็นต้น (มณฑิย บุญตัน, วันที่ 31 มีนาคม 2557)

คุณธนากร คมกฤต ในฐานะเลขาธิการเครือข่ายรณรงค์หยุดการพนัน มีทัศนะเห็นด้วยกับการทำให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย แต่เห็นว่าควรมีการปฏิรูปกองสลาก เพราะสำนักงานสลากเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้สลากแพง เนื่องจากการบริหารจัดการไม่มีประสิทธิภาพ โดยปล่อยให้ผู้ค้ารายใหม่ผูกขาดโควตาและมีอิทธิพลเหนือราคา ขณะที่สำนักงานกองสลาก กลับใช้ข้ออ้างเพื่อเพิ่มจำนวนการพิมพ์ หรือเพิ่มประเภทของสลาก ใหม่ และไม่มีมาตรการช่วยเหลือดูแลความเดือดร้อนของผู้ค้ารายย่อยที่เป็นประชาชนผู้มีรายได้น้อยหรือผู้พิการ

ในฐานะเลขาธิการเครือข่ายฯ เขาเห็นด้วยกับข้อเสนอให้มีการปฏิรูปทั้งด้านการประกอบการและการจัดสรรผลประโยชน์ไปยังองค์กรภาคประชาสังคมและสาธารณกุศลต่างๆ สำหรับด้านการบริหารจัดการของกองสลากฯ ได้เสนอให้สำนักงานสลากฯ ยกเลิกโควตาและจัดสรรใหม่ด้วยวิธีการที่โปร่งใส และยึดหลักความเป็นธรรมรวมทั้งขอให้มีการตรวจสอบค่าใช้จ่ายของสำนักงานสลากฯ และในแง่ขององค์กรเสนอ

ให้ปรับเปลี่ยนคณะกรรมการบริหารของกองสลากฯ ที่มีสัดส่วนเหมาะสมเป็นธรรมชาติมากขึ้น นอกจากนี้ เขายังเห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวผลักดันของกลุ่มต่างๆ อาทิ เครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนภาคประชาสังคม เพื่อจัดตั้งกองทุนเพื่อการพัฒนาภาคประชาสังคม ด้วยการเสนอรายละเอียดในร่างพระราชบัญญัติให้แบ่งเงินรายได้สลากจำนวน 15% ให้แบ่งเป็น 3 ส่วนเพื่อสนับสนุนภาคสังคม (ผู้สูงอายุ ผู้พิการ/เด็กและสตรี) ภาควัฒนธรรม (กีฬา ศิลปวัฒนธรรม) และภาคประชาสังคม (เพื่อให้ประชาชนพึ่งตนเอง ลดช่องว่างทางฐานะรายได้ และลดปัญหาที่เป็นผลกระทบจากการพนัน) (ธนากร คมกฤต, วันที่ 4 เมษายน 2557)

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปสาระสำคัญของส่วนนี้ ประกอบด้วย 1) สรุปภาพรวมทัศนคติของคนไทยที่มีต่อการทำให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย และ 2) ข้อเสนอแนะ

สรุปภาพรวม

ทัศนคติของคนไทยที่มีต่อการทำให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย การที่คนไทยส่วนใหญ่ดูเหมือนยังคงยึดมั่นในหลักศาสนาศีลธรรมอย่างเคร่งครัด ด้วยการปฏิเสธการทำให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมาย ยกเว้นกิจการที่กฎหมายยอมรับไปแล้ว ได้แก่ สลากกินแบ่งรัฐบาล มวย ม้าแข่ง ไก่ชน วัวชน การเล่นไพ่ เป็นต้น ขณะเดียวกันก็ปรากฏว่ามีการพนันผิดกฎหมายอย่างดาษดื่น ได้แก่ หวยใต้ดิน หวยหุ้น การพนันฟุตบอล บ่อนการพนัน รูปแบบต่างๆ เป็นต้น ในทางปฏิบัติที่เป็นจริง จึงทำให้รัฐต้องสูญเสียเงินรายได้ไปอย่างมหาศาล รวมทั้งยังมีผู้นิยมไปเล่นการพนันในต่างประเทศจำนวนมาก โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเปิดกิจการเกือบรอบประเทศไทย พฤติกรรมดังกล่าวจึงเท่ากับเป็นการปฏิเสธความจริง เพราะทุกฝ่ายล้วนรู้ว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร โดยที่มีบุคคลบางฝ่ายโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐและนักการเมืองได้รับผลประโยชน์นอกกฎหมายเหล่านี้ไป อย่างไรก็ดี ข้อพึงสังวรที่ทุกฝ่ายต่างหวั่นเกรงกันว่าจะทำให้เกิดการเล่นการพนันกันอย่างแพร่หลายจนกลายเป็นปัญหาสังคมในระยะยาวก็เป็นสิ่งพึงพิจารณาหาทางแก้เช่นกัน

แม้ปัจจุบันสังคมไทยจะมีการพนันถูกกฎหมายดำเนินการอยู่จำนวนหนึ่งแล้ว โดยที่รัฐเข้าไปมีบทบาทบริหารจัดการบางส่วน และเป็นธุรกิจเอกชนบางส่วน หากรัฐ

จะตัดสินใจให้การพำนนอกกฎหมายต่างๆสามารถเปิดกิจการโดยถูกกฎหมายได้ เช่น บ่อนกาสิโน หรือ หวยออนไลน์ เป็นต้น ก็จำเป็นจะต้องดำเนินการให้ชัดเจน โดยมีการศึกษาวิจัยและเตรียมการในเรื่องทำให้การพำนนเป็นสิ่งถูกกฎหมายอย่างจริงจัง และเปิดโอกาสให้ประชาชนคนไทยได้มีส่วนร่วมตัดสินใจอย่างเปิดเผย ด้วยการถือเป็นความรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวมอย่างแท้จริง ซึ่งอาจเป็นในรูปแบบการจัดทำประชาพิจารณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็น หรืออาจถึงขั้นทำประชามติทั่วประเทศหากจำเป็น ทั้งนี้โดยดำเนินการควบคู่ไปกับการผลักดันพระราชบัญญัติการพำนนฉบับต่างๆให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างจริงจังต่อไป

ข้อเสนอแนะ

สิ่งที่จำเป็นต้องดำเนินการเร่งด่วนเฉพาะหน้าควบคู่ไปด้วยก็คือการรณรงค์ค่านิยมในสังคมไทยให้เกิดความสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานและการประกอบอาชีพสุจริตเป็นสำคัญ โดยให้ถือว่าการพำนนเป็นเพียงเรื่องการพักผ่อนหย่อนใจและการสันทนาการเพื่อผ่อนคลายมากกว่าให้หันไปยึดติดเป็นอาชีพ พร้อมทั้งให้สังคมไทยมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์ต่อธุรกิจการท่องเที่ยว และให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นมากกว่าอย่างใดก็ดี ภารกิจเฉพาะหน้าที่รัฐต้องดำเนินการต่อเนื่องไปด้วยก็คือ การปรับปรุงพัฒนาธุรกิจการพำนนที่รัฐดูแลรับผิดชอบโดยตรงให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใสมากขึ้นในทุกทาง โดยเฉพาะกิจการสลากกินแบ่งรัฐบาล ที่จำเป็นต้องหามาตรการเพิ่มเติมหรือแก้ปัญหาหลายประการที่ปรากฏอยู่ให้ลุล่วงไป และที่สำคัญคือรัฐบาลต้องเปิดใจกว้างยอมรับการเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการบริหารจัดการของภาคประชาสังคมและภาคประชาชนเพิ่มมากขึ้น เพื่อสามารถปล่อยให้เกิดการจัดสรรผลประโยชน์ที่ตกไปถึงมือประชาชนภาคส่วนต่างๆ ที่พึงได้รับอย่างแท้จริงต่อไป

บรรณานุกรม

- กมลทิพย์ อารัตออส, มนฤดี กীরติพรานนท์ และวิษณุ วงศ์สินศิริกุล. (2557). *โครงการศึกษาศถานการณ์ พฤติกรรมและผลกระทบการพนันในประเทศไทย ประจำปี พ.ศ.2556*. ศูนย์การศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจริญ คัมภีร์ภาพ และสังคิต พิริยะรังสรรค์, บรรณาธิการ. (2546). *กฎหมายกับการจัดตั้งสถานกาสิโน*. ในเศรษฐกิจการพนันทางเลือกเชิงนโยบาย สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวนน้อย ตีร์รัตน์. (2557). *รายงานสถานการณั้พฤติกรรมและผลกระทบการพนันในประเทศไทยประจำปี พ.ศ. 2556*. ศูนย์การศึกษาปัญหาการพนัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผดุง ทองบริสุทธิ. (2538). *การจัดตั้งธุรกิจกาสิโนกับความมั่นคงแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร, สังคิต พิริยะรังสรรค์ และนวนน้อย ตีร์รัตน์. (2543). *หวย บ่อน ช่องยาบ้า: เศรษฐกิจนอกกฎหมายกับนโยบายสาธารณะในประเทศไทย*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2546). *บ่อนการพนันตามแนวชายแดนของไทย: ผลกระทบและแนวทางแก้ไขปัญหา*. สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. กรุงเทพมหานคร.
- รัตพงษ์ สอนสุภาพ. (2556). *บ่อนการพนันชายแดน :แนวทางการบริหารจัดการ*. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สังคิต พิริยะรังสรรค์, นวนน้อย ตีร์รัตน์ ยงยุทธ ไชยพงศ์ และคณะ. (2546). *เศรษฐกิจการพนันทางเลือกเชิงนโยบาย*. สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สังคีต พิริยะรังสรรค์ และคณะ. (2557). *โครงการศึกษาวิจัยกิจการสลากกินแบ่งไทยเพื่อการพัฒนา: องค์ความรู้ กรอบแนวคิด และแนวทางการพัฒนาองค์กร.*

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล.

สังคีต พิริยะรังสรรค์, รัตพงษ์ สอนสุภาพ และบุญสม เกษะประดิษฐ์. (2557).

การเปลี่ยนแปลงบทบาทของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล. ในโครงการศึกษาวิจัยกิจการสลากกินแบ่งไทยเพื่อการพัฒนา: องค์ความรู้กรอบแนวคิด และแนวทางการพัฒนาองค์กร สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล.

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล. (2508). *ประวัติความเป็นมาของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล.* กระทรวงการคลัง.

สื่อออนไลน์สัมภาษณ์

ชัยวัฒน์ ระวีแสงสุรย์. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2556.

ธนากร คมกฤต. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2557.

นันทวัฒน์ บรมานันท์. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2557.

ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2557.

พระพยอม กัลยาโณ. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 เมษายน 2557.

มณฑิยา บุญตัน. สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2557.